

Mr Dejan Šuput
istraživač-saradnik
Institut za uporedno pravo

DOKUMENTI MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA KOJI PROPISUJU ZABRANU UPOTREBE DOPINGA U SPORTU

U ovom članku autor daje prikaz i analizu opštih pravnih akata međunarodnih - međudržavnih organizacija, kao i prikaz propisa transnacionalnih - međunarodnih nevladinih sportskih organizacija koji svojim normama zabranjuju doping u sportu i propisuju sprovođenje preventivnih i represivnih mera za suzbijanje te negativne pojave.

Posebna pažnja u tekstu je posvećena Nordijskoj antidoping konvenciji, Međunarodnoj konvenciji protiv dopinga u sportu koju je pripremio UNESCO, Konvenciji protiv dopinga Saveta Evrope, Dodatnom protokolu uz Konvenciju protiv dopinga Saveta Evrope, Antidoping pravilniku Olimpijskog pokreta, Svetskom antidoping pravilniku donetom od Svetske antidoping agencije, Pravilniku o kontrolisanju dopinga Međunarodne plivačke federacije FINA-e i Akcionom planu Evropske unije o borbi protiv droga za period od 2000. do 2004. godine. Svi nabrojani pravni dokumenti, osim što propisuju zabranu upotrebe dopinga u sportu i nalažu državama potpisnicama i nacionalnim sportskim organizacijama uspostavljanje pravnog mehanizama za borbu protiv dopinga, određuju i ciljeve koje države članice međunarodnih organizacija treba da ostvare u oblasti suzbijanja dopinga. Potreba za analizom sadržine međunarodnih pravnih instrumenata koji zabranjuju i sankcionišu upotrebu dopinga u sportu posebno je aktuelizovana činjenicom da je Vlada Republike Srbije 11. jula 2008. godine uputila Narodnoj skupštini Republike Srbije na usvajanje Predloga zakona o potvrđivanju međunarodne konvencije protiv dopinga u sportu.

Ključne reči: međunarodne organizacije; pravna akta; doping; Konvencija protiv dopinga Saveta Evrope

I Uvod

Nezavisno od društvenih okolnosti u kojima se organizuju sportske aktivnosti i bez obzira na istorijsku epohu u kojoj se pojavljuje, doping u sportu predstavlja veoma štetnu pojavu. Takvu kvalifikaciju doping u sportu zaslužio je, pre svega zbog štete koju stvara društvenoj zajednici narušavanjem zdravlja pojedinaca, kršenjem načela poštenog takmičenja i organizovanjem prevara u vezi sa sportskim rezultatima. Pre nego što je doping u sportu postao zabranjen pravnim normama nacionalnih zakonodavstava, okvalifikovan je kao oblik nedopuštenog i protivpravnog ponašanja opštim pravnim aktima međunarodnih sportskih organizacija i konvencijama međunarodnih vladinih organizacija.

Izvori prava koji uređuju oblast zabrane upotrebe dopinga u sportu su mnogobojni. Internacionalizacija sporta dovela je do toga da je uticaj međunarodnog prava u toj oblasti izrazito naglašen. Osim izvora prava koji su bili plod rada međunarodnih - međudržavnih¹ organizacija i zakonodavnih organa pojedinih država, postoje i mnogobrojni dokumenti transnacionalnih - međunarodnih nevladinih sportskih organizacija i nacionalnih sportskih organizacija koji propisuju zabranu upotrebe dopinga u sportu i sankcije za nepoštovanje te zabrane.

Izvori međunarodnog prava koji se tiču zabrane upotrebe dopinga u sportu, isti su kao i drugi izvori međunarodnog javnog prava. Glavni izvor međunarodnog prava koji uređuje oblast zabrane dopinga u sportu, a u okviru toga i sankcije za one koji koriste doping su međunarodni ugovori – pisani izvori prava nastali saglasnošću država. Međutim, većina građana, koje između ostalog čine i sportisti, treneri, fizioterapeuti, lekari i ostali stručnjaci angažovani u sportu, nije svesna postojanja i pravne važnosti međunarodnih pravnih akata koji propisuju zabranu upotrebe dopinga u sportu. Ti pojedinci u svakodnevnom životu, radi sagledavanja svojih prava i obaveza,

¹ Sa satanovišta teorije međunarodnog prava, termin „međunarodne organizacije” označava isključivo međudržavne organizacije, osnovane višestranim međunarodnim ugovorom kao trajan oblik institucionalizovanog opštenja većeg broja država. Međutim, taj termin sve češće se koristi i za međunarodne nevladine organizacije pa dolazi do zabune, pogotovo u sferi međunarodnih sportskih odnosa pošto je broj međunarodnih nevladinih organizacija koje deluju u oblasti sporta izuzetno velik. U skladu sa stavovima brojnih teoretičara međunarodnog prava i naukom koja izučava međunarodne organizacije, nevladine-pripravne međunarodne organizacije pripadaju kategoriji transnacionalnih organizacija, kao organizacija čiji osnivač nije država.

kao i radi njihovog ostvarivanja, prvenstveno se oslanjaju i pozivaju na norme unutrašnjeg prava, bez prevelike svesti da te norme moraju biti u skladu sa međunarodnim normama i da se moraju tumačiti u saglasnosti sa međunarodnim merilima – standardima. Izraženost uticaja međunarodnih pravnih normi na sadržinu nacionalnih pravnih normi je posebno vidljiva u slučaju zabrane upotrebe dopinga u sportu i stoga je sagledavanje i poznavanje međunarodnog pravnog okvira koji uređuje tu oblast veoma bitno.

Broj međunarodnih pravnih akata koji uređuju zabranu upotrebe dopinga u sportu i borbu protiv dopinga u sportu je sve veći iz godine u godinu. Najnoviji i najsveobuhvatniji izvor međunarodnog prava u oblasti borbe protiv dopinga u sportu predstavlja *Međunarodna konvencija protiv dopinga u sportu*² usvojena 19. oktobra 2005. godine u Parizu na tridesetrećem zasedanju Generalne konferencije UNESCO-a. Konvencija je stupila na snagu 1. februara 2007. godine, a do 17. jula 2007. godine pedesetosam država ju je ratifikovalo. Republika Srbija se upravo nalazi u procesu ratifikacije *Međunarodne konvencije protiv dopinga u sportu*, što aktuelizuje pitanje sagledavanja i analize, ne samo odredbi te Konvencije, već i sadržine ostalih međunarodnih pravnih dokumenata koji uređuju tu oblast.

Ratifikacija *Međunarodne konvencije protiv dopinga u sportu*, bila je u Srbiji veoma problematična tokom protekle dve godine, ne zbog neprihvataljivosti njene sadržine, već zbog konstantne političke nestabilnosti i uspornog rada Narodne skupštine. Još 8. novembra 2007. godine Vlada Republike Srbije uputila je Narodnoj skupštini na razmatranje i usvajanje tekst *Predloga zakona o potvrđivanju međunarodne konvencije protiv dopinga u sportu*. Iako je navedeni potez Vlade potkrepio tvrdnju da postoji politička volja da se ta Konvencija ratifikuje, politička kriza koja je kulminirala ostavkom Vlade Republike Srbije 10. marta 2008. godine i kasnijim raspisivanjem parlamentarnih izbora, neminovno je dovela do odlaganja, tj. značajnog usporavanja procesa ratifikacije. Pad Vlade Republike Srbije i nestanak tadašnje koalicione skupštinske većine, prouzrokovao je povlačenje *Predloga zakona o potvrđivanju međunarodne konvencije protiv dopinga u sportu* iz zakonodavne procedure započete u Narodnoj Skupštini Republike Srbije.

² International Convention against Doping in Sport, nalazi se na veb stranici: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=31037&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.

Posle izbora nove Vlade Republike Srbije do koga je došlo formiranjem skupštinske većine 7. jula 2008. godine, *Predlog zakona o potvrđivanju međunarodne konvencije protiv dopinga u sportu* ponovo je upućen Narodnoj skupštini Republike Srbije. Od 11. jula 2008. godine, taj Predlog zakona se nalazi na listi čekanja za usvajanje od strane Narodne skupštine.³ U vreme predaje ovog rada redakciji časopisa nije došlo do izglasavanja *Zakona o potvrđivanju međunarodne konvencije protiv dopinga u sportu*, a nisu se mogle dobiti ni zvanične informacije o tome u okviru kog skupštinskog zasedanja će predlog tog Zakona biti na dnevnom redu.

II Konvencije međudržavnih organizacija koje zabranjuju upotrebu dopinga u sportu

Kraj XX veka i početak XXI veka bio je obeležen nizom aktivnosti međunarodnih - međudržavnih organizacija koje su imale za cilj da doprinesu borbi protiv dopinga u sportu.⁴ Kao rezultat tih aktivnosti nastao je veći broj bilateralnih i multilateralnih međudržavnih ugovora, posebno konvencija koje predviđaju zabranu upotrebe dopinga u sportu i sankcije koje prate tu zabranu.

Najznačajnijih bilateralni međudržavni ugovor iz oblasti borbe protiv dopinga u sportu jeste tzv. *Američko-sovjetski ugovor* iz 1988. godine, a osim njega, značajnu ulogu na planu borbe protiv dopinga imali su još i sledeći međudržavni ugovori: *Sporazum o saradnji u pogledu mera doping kontrole* iz 1990. godine zaključen između Australije, Kanade i Velike Britanije, i *Međunarodni antidoping sporazum* iz jula 1995. godine koji su zaključile Kanada, Australija, Norveška, Velika Britanija i Novi Zeland. Osim toga, za sprovođenje mera borbe protiv dopinga u sportu na međunarodnom planu od velikog značaja su konvencije koje uređuju oblast borbe protiv dopinga u sportu, a najbitnije među njima jesu: *Nordijska antidoping konvencija*, *Međunarodna konvencija protiv dopinga u sportu koju je pripremio UNESCO*, *Konvencija protiv dopinga Saveta Evrope* i *Dodatnom protokolu uz Konvenciju protiv dopinga Saveta Evrope*.

³ Spisak zakona u proceduri, nalazi se na veb-stranici: <http://www.parlament.sr.gov.yu/content/cir/akta/predzakoni.asp>.

⁴ N. Đurđević, *Javne vlasti i sport*, Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac, 2007, str. 167.

A. Američko-sovjetski ugovor

Sjedinjene Američke Države (SAD) i Sovjetski Savez (SSSR) potpisali su u novembru 1988. godine sporazum o utvrđivanju i recipročnoj važnosti opšteg postupka sprovođenja doping kontrole sportista za vreme procesa treninga. Potpisivanje tog ugovora bilo je podstaknuto sve većom upotrebom doping sredstava od strane američkih i sovjetskih sportskih reprezentativaca i željom da se politički nesporazumi dve vele sile i posledice hladnog rata odvoje od pitanja efikasnosti sprovođenja borbe protiv dopinga u sportu.

B. Nordijska antidoping konvencija

Nordijska antidoping konvencija iz 1985. godine predstavlja značajan uspeh nordijske antidoping saradnje započete 1982. godine⁵. Kao rezultat predloga Prvog nordijskog antidoping sastanka i zasedanja zajedničkog Komiteta nordijskih država u Visbiju 1983. godine, zaključen je sporazum o testiranju sportista na prisustvo dopinga za vreme treninga i održavanja takmičenja u nordijskim zemljama. To je bio prvi sporazum takve vrste zaključen između više država⁶. Kao dopuna tom sporazumu stvorena je Konvencija, koju su 20.9.1985 godine potpisale Norveška, Danska, Finska, Švedska i Island. Posle potpisivanja, svih pet država je i ratifikovalo *Nordijsku antidoping konvenciju*.

Osnovni cilj konvencije bio je da harmonizuje propise o doping u i postupke koji se u vezi sa doping kontrolom sprovode u nordijskim državama. Bila je to prva konvencija u svetu zaključena između većeg broja država, koja je predvidela precizne obaveze u oblasti suzbijanja dopinga za svaku od država potpisnica. Njen osnovni nedostatak bio je što je obavezivala veoma uzak krug država. Zbog toga je na sastanku održanom u jesen 1991. godine Komitet nordijskih država prihvatio predlog da se osmisli i primeni strategija o proširivanju saradnje nordijskih država i drugih država na poslovima

⁵ International work strategy – cooperation based on the Nordic Antidoping Convention, nalazi se na veb-stranici: <http://www.norden.org/avtal/social-halsa/uk/workstartegy-doping.asp?path=/avtal/social-halsa/fi/workstartegy-doping.asp&lang=6>.

⁶ Strane potpisnice sporazuma su: Sportska federacija Danske, Centralna sportska federacija Finske, Sportska federacija Islanda, Sportska konfederacija Norveške i Sportska konfederacija Švedske.

borbe protiv dopinga, a da se takođe omogućí da u budućnosti, sve druge države, van regiona nordijskih zemalja, mogu u različitim modalitetima da pristupe *Nordijskoj antidoping konvenciji* i nordijskoj antidoping saradnji. Osnovna svrha takve odluke bila je da se omogućí da što veći broj svetskih država započne sa sprovođenjem doping kontrola svojih sportista, ali i sportista koji u te zemlje dolaze iz drugih država i da se uspostavi mehanizam za funkcionisanje obavezne saradnje u vezi sa razmatranjem i rešavanjem pitanja i problema koji nastaju povodom dopinga u sportu. Ideja koja je formulisanjem strategije širenja antidoping saradnje na veći broj država potom u velikoj meri i ostvarena, bila je da mehanizmi za uspostavljanje obavezne saradnje doprinesu razmeni informacija i sprovođenju zajedničkih obrazovnih programa u vezi sa dopingom u sportu. Takođe, ostvareni su dobri rezultati u oblasti razmene rezultata naučnih istraživanja i iskustava iz prakse borbe protiv dopinga, a uspostavljen je i mehanizam za međusobno obaveštavanje država potpisnica o pozitivnim rezultatima doping testova i o izricanju sankcija sportistima čiji su rezultati na prisutvo doping sredstava u organizmu bili pozitivni. Ipak, i pored svih napora koje su tokom godina uložile nordijske zemlje, broj država potpisnica Konvencije nije se bitnije uvećao, tako da je njena primena ostala ograničena samo na jedan uží region, a ne na veći deo sveta kako je to bilo planirano strategijom širenja antidoping saradnje formulisanom od strane Komiteta nordijskih država.

C. Konvencija protiv dopinga Saveta Evrope

*Konvencija protiv dopinga Saveta Evrope*⁷ koja je usvojena u Strazburu 16. novembra 1989. godine, u godinama koje su sledile njenom donošenju, potpisana je od strane četrdeset država.⁸ Stupila je na snagu 1. marta 1990. godine, u trenutku kada je Konvenciju ratifikovalo pet država, što je ujedno bio trenutak kada su ispunjeni uslovi za njeno stupanje na snagu predviđeni samom Konvencijom. Donošenje i primena *Konvencije protiv dopinga Sa-*

⁷ Antidoping Convention, nalazi se na web-stranici: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/135.htm>.

⁸ U pravnom sistemu Republike Srbije ta Konvencija Saveta Evrope nosi naziv Evropska konvencija protiv dopingovanja u sportu pošto je tako označena još u Zakonu o ratifikaciji Evropske konvencije protiv dopingovanja u sportu („Službeni list SFRJ-Međunarodni ugovori”, br.4/91).

veta Evrope predstavlja izraz političke volje država potpisnica da se odlučno i aktivno bore protiv dopinga u sportu.⁹

Konvencija predviđa suzbijanje dopinga na osnovu sprovođenja zakonodavne aktivnosti i preduzimanja konkretnih mera u svakoj od država potpisnica, a uz konstantnu pomoć sportskih organizacija iz tih država. U skladu sa odredbama Konvencije, oformljena je i posebna grupa koja je zadužena za nadgledanje postupka sprovođenja mera borbe protiv dopinga. Važnost ove konvencije ogleda se u tome što je ona, do donošenja *Međunarodne konvencije protiv dopinga u sportu* koju je pripremio UNESCO, bila jedini pravno obavezujući dokument na međudržavnom nivou koji se odnosio na materiju dopinga, a da je ujedno određivao i pravnu definiciju dopinga. Članom 2. Konvencije određeno je značenje reči „doping u sportu”, na taj način što je propisano da doping predstavlja upotrebu različitih vrsta farmakoloških doping agensa ili doping metoda na sportistima, ili od strane spotista.¹⁰

Iako je ranije rečeno da *Konvencija protiv dopinga* Saveta Evrope nije opšteprihvaćena u svetu, i da se iz tog razloga nalazi u „senci” Antidoping pravilnika Olimpijskog pokreta koji je prihvaćen od strane više od 140 država, njen značaj je veoma velik. Značaj se ogleda u činjenici da je Konvencija pravno obavezujuća za sve države potpisnice, dok primena Pravilnika Olimpijskog pokreta ne obavezuje države, već nacionalna sportska udruženja koja funkcionišu u pojedinim državama.

Konvencija nameće obavezu državama potpisnicama da koordiniraju politiku borbe protiv dopinga i aktivnosti koje državni organi preduzimaju radi suzbijanja i iskorenjivanja dopinga u oblasti sporta. U članu 4. Konvencije navodi se da su potpisnice obavezne da usvoje zakone, druge propise i administrativne mere, kako bi ograničile i kontrolisale promet, posedovanje,

⁹ N. Đurđević, op.cit, str. 178.

¹⁰ Definicija dopinga koja se nalazi u Konvenciji protiv dopinga Saveta Evrope može se prevesti na srpski jezik samo opisno. U originalnoj verziji teksta Konvencije napisanom na engleskom jeziku definicija dopinga glasi: ”Doping in sport means the administration to sportsmen or sportswomen, or the use by them, of pharmacological classes of doping agents or doping methods.” Primetno je da su u verziji na engleskom jeziku korišćena dva ternima koja označavaju učesnike sportskih takmičenja, i pri tom uvažavaju razlike u polu spotista-takmičara (sportsmen, sportswomen). To je verovatno učinjeno kako bi se dodatno naglasila jednakost polova i kako bi se za svaki slučaj, nedvosmisleno odredio univerzalan pojam dopinga, bez obzira na pol osobe koja je korisnik doping sredstava.

uvoz, distribuciju i prodaju doping sredstava. U istom članu Konvencije predviđena je obaveza država da propisima onemoguće upotrebu zabranjenih doping agensa i doping metoda, a pogotovo upotrebu anaboličkih sredstava i steroida. Konvencija takođe nameće obavezu dodatnog unapređenja programa testiranja na prisustvo doping sredstava, i zahteva od potpisnica da garantuju efikasnost primene sankcija prema prekršiocima zabrane korišćenja dopinga.

Nedostatak ove konvencije koja zabranjuje doping je što samo uopšteno predviđa obavezu država da se bore protiv dopinga. Njene odredbe ne sadrže konkretan spisak mera koje treba preduzeti, niti preporučuju način na koji treba sprovesti zabranu dopinga. Konvencija ne poseduje ni listu mogućih sankcija, već regulisanje svih tih detalja prepušta državama potpisnicama. Iz tog razloga njena primena je imala delimičan uspeh, pošto su države potpisnice veoma različito pristupile regulisanju i sankcionisanju dopinga. Zbog toga je 12. septembra 2002. godine u Varšavi za potpisivanje otvoren *Dodatni protokol uz Konvenciju protiv dopinga Saveta Evrope*¹¹, koji je imao za cilj da osnaži primenu konvencije i obezbedi međusobno priznavanje metoda kontrole dopinga od strane država potpisnica.

Dodatni protokol uz Konvenciju protiv dopinga Saveta Evrope stupio je na snagu 1. aprila 2004. godine i predstavljao je prvi instrument međunarodnog javnog prava kojim se propisuje nadležnost Svetske antidoping agencije da vrši doping testiranja van sportskih takmičenja.¹² Najvažnije odredbe Dodatnog protokola propisuju da:

- države potpisnice Dodatnog protokola međusobno priznaju nadležnost sportskih ili nacionalnih (državnih) antidoping organizacija i tela u vršenju doping kontrola sportista na njihovim teritorijama, a u saglasnosti sa nacionalnim propisima zemlje domaćina. Članom 1. stavom 1. Dodatnog protokola propisano je da se rezultati izvršenih doping kontrola obavezno dostavljaju, ne samo antidoping organizaciji države domaćina i relevantnoj međunarodnoj sportskoj federaciji, već i nacionalnim antidoping organizacijama i nacionalnim sportskim udruženjima (savezima, federacijama) država iz kojih dolazi testirani sportista;

¹¹ Additional Protocol to the Antidoping Convention, nalazi se na veb-stranici: <http://conventions.coe.int/treaty/en/Treaties/Html/188.htm>

¹² N. Đurđević, op.cit, str. 184.

- države potpisnice Dodatnog protokola mogu da preduzimaju mere koje su neophodne za sprovođenje doping kontrola na njihovim teritorijama, a koje mogu predstavljati dopunu mera koje se preduzimaju na osnovu prethodno zaključenih bilateralnih ili drugih posebnih međudržavnih ugovora;
- države potpisnice Dodatnog protokola priznaju nadležnost Svetske antidoping agencije i nadležnost drugih organizacija za doping kontrolu koje rade na osnovu ovlašćenja Svetske antidoping agencije. Time je zagarantovano da će u praksi, Svetskoj antidoping agenciji i drugim ovlašćenim antidoping organizacijama na teritoriji država potpisnica biti omogućeno da vrše kontrolu sportista van takmičenja i to na bilo kom mestu, a ne samo za vreme treninga.
- posebna grupa za praćenje primene Konvencije nadgleda primenu i ispunjavanje obaveza preuzetih konvencijom u svakoj od država potpisnica Dodatnog protokola. Predviđeno je da će nadzor nad primenom obavljati tim za evaluaciju čije članove određuje Gupa za praćenje primene Konvencije. Članovi tima biraju se na osnovu kriterijuma stručnosti i radnog iskustva ostvarenog na poslovima borbe protiv dopinga u sportu. Tim za evaluaciju svoj stav i stručno mišljenje stvara na osnovu podnetih izveštaja država i sporadičnih poseta. Svoje mišljenje u formi pisanog izveštaja tim za evaluaciju dostavlja Grupi za praćenje primene Konvencije. Na sadržinu izveštaja, države potpisnice Dodatnog protokola i zainteresovani sportski subjekti mogu staviti primedbe koje samim stavljanjem postaju sastavni deo izveštaja evaluacionog tima. Izveštaj tima je javno dostupan dokument sa čijom sadržinom se mogu upoznati sva zainteresovana lica.

Međutim, i pored donošenja i primene *Dodatnog protokola uz Konvenciju protiv dopinga Saveta Evrope*, Konvencija je ostala u senci drugih pravnih akata međunarodnih sportskih organizacija koje znatno detaljnije regulišu zabranu upotrebe dopinga i sankcije za one koji se koriste doping sredstvima.

D. Međunarodna konvencija protiv dopinga u sportu

Međunarodna konvencija protiv dopinga u sportu usvojena je 19. oktobra 2005. godine u Parizu na tridesetrećem zasedanju Generalne konferencije UNESCO-a. Njeno pisanje i pripremanje u okviru sistema UN-a i UNESCO-a trajalo je skoro dve decenije. Prve aktivnosti UNESCO-a usmerene

ka donošenju *Međunarodne konvencije protiv dopinga u sportu* započele su još 1988. godine u Moskvi, na Drugoj međunarodnoj konferenciji ministara i drugih visokih državnih zvaničnika koji su u svojim zemljama odgovorni za sport i obrazovanje u oblasti fizičke kulture.

Međunarodna konvencija protiv dopinga u sportu predstavlja prvi međunarodni pravni akt univerzalnog karaktera u oblasti borbe protiv dopinga u sportu. Njena primena obavezna je za sve države članice UN-a koje su je ratifikovale, a sve njene odredbe obavezujuće su u skladu sa pravilima međunarodnog javnog prava. Konvencija je osmišljena kao moćno međunarodno-pravno sredstvo koje treba da omogući da svi sportisti na svetu budu podvrgnuti identičnim propisima, odgovarajućim antidoping testovima i standardizovanim pravnim postupcima, kako bi im se u slučaju da se dokaže da su koristili zabranjena doping sredstva izricale istovrsne i ujednačene sankcije za izvršene delikte.

Osnovna svrha donošenja i primene ove Konvencije UNESCO-a bila je da se obezbedi obavezna podrška vlada i drugih državnih organa država potpisnica Konvencije, radu i programima borbe protiv dopinga Svetske antidoping agencije (WADA)¹³ i doslednoj primeni *Svetskog antidoping pravilnika*¹⁴ koji je usvojila ta agencija. Takva institucionalna podrška bila je neophodna pošto je *Svetski antidoping pravilnik* obavezivao na primenu samo sportske organizacije koje su ga potpisale, a ne i države iz kojih te organizacije potiču. O direktnoj povezanosti donošenja *Međunarodne konvencije pr-*

¹³ Osnivanju Svetske antidoping agencije (World Antidoping Agency – skraćeno WADA) prethodilo je održavanje Svetske konferencije o doping u sportu, u švajcarskom gradu Lozani od 2. do 4. februara 1999. godine. Konferencija je okončana donošenjem Deklaracije o doping u sportu, koja je između ostalog ukazala na potrebu osnivanja Svetske antidoping agencije, a pozvala se na odredbe Antidoping pravilnika Olimpijskog pokreta kojim je predviđena mogućnost osnivanja takve agencije. Svetska antidoping agencija je osnovana 10. novembra 1999. godine u Lozani, u pravnoj formi fondacije stvorene inicijativom Međunarodnog olimpijskog komiteta, a na osnovu člana 80. Švajcarskog građanskog zakona. Činjenica da je Svetska antidoping agencija osnovana na taj način, i u takvoj formi, dovela je do toga da odredbe Svetskog antidoping pravilnika koji je ona donela, nemaju obavezujuću pravnu snagu sa stanovišta međunarodnog javnog prava. Cilj rada Agencije je promoviisanje, koordinacija i nadgledanje sprovođenja mera borbe protiv dopinga u sportu.

Detaljnije informacije o istoriji Svetske antidoping agencije i njenom radu nalaze se na veb-stranici: http://www.wada-ama.org/en/dynamic.ch2?pageCategory_id=12.

¹⁴ World Antidoping Code, nalazi se na veb-stranici: http://www.wada.org/docs/web/standards_harmonization/code/code_v3.pdf.

otiv dopinga u sportu i rada Svetske Antidoping agencije najbolje govori činjenica da član drugi UNESCO-ve *Međunarodne konvencije protiv dopinga u sportu* doslovno preuzima definiciju dopinga kakvu je odredila WADA članovima prvim i drugim *Svetskog antidoping pravilnika*. Svih osam stavova člana 2. Pravilnika WADA-e doslovno su preneti u tekst *Međunarodne konvencije protiv dopinga u sportu*, a u članu 2. te Konvencije koji određuje definicije pojmova koji se koriste u Konvenciji, izričito je određeno: „*da definicije treba posmatrati u okviru konteksta Svetskog antidoping pravilnika*”. Takođe, član 4. *Međunarodne konvencije protiv dopinga u sportu* uređuje odnos između te konvencije i *Svetskog antidoping pravilnika* i propisuje da se: „Radi koordinacije borbe protiv dopinga u sportu na nacionalnom i međunarodnom nivou, zemlje potpisnice obavezuju na poštovanje principa *Svetskog antidoping pravilnika* kao osnove za mere sadržane u članu 5. *Međunarodne konvencije protiv dopinga u sportu*”. Član 5. *Međunarodne konvencije protiv dopinga u sportu* određuje mere za postizanje ciljeva konvencije rečima da: „*U cilju poštovanja obaveza preuzetih ovom konvencijom, svaka država potpisnica preuzima obavezu usvajanja odgovarajućih mera. Mere koje treba usvojiti obuhvataju donošenje novih zakona, drugih propisa, administrativne postupke i praksu, kao i javnu politike u toj oblasti*”. Najočigledniji primer mera predviđenih Konvencijom koje utiču na države potpisnice da uspostave mehanizam kaznenopravne zaštite, a samim tim čine Konvenciju međunarodnim izvorom kaznenog prava u oblasti sporta, jesu mere protiv osoba koje pomažu sportistima predviđene članom 9. Konvencije. Član 9. predviđa da: „*Zemlje potpisnice moraju same preduzeti mere ili podsticati sportske organizacije i organizacije koje se bave borbom protiv dopinga da usvoje mere, uključujući kazne ili druge sankcije, koje će biti izricane osobama koje pomažu sportistima, a koje krše antidoping pravila ili učine neki drugi delikt u vezi sa dopingom u sportu*”. S obzirom da se svi pojmovi, a pogotovo mere i sankcije čiju primenu nalaže Konvencija, u skladu sa članom 2. Konvencije „*posmatraju u okviru konteksta Svetskog antidoping pravilnika*”, Konvencija predstavlja izuzetno obiman izvor kaznenog prava u oblasti sporta, tačnije izvor koji nameće obavezu državama da pojedina ponašanja u vezi sa dopingom u sportu propišu kao nedozvoljena i po svom slobodnom opredeljenju odluče da li će ih propisati kao krivična dela, ili prekršaje. Takođe, Konvencija nameće obavezu državama da uticajem na sportske organizacije koje deluju na njihovim teritorijama, izdejsvuju propisivanje disciplinskih prestupa iz oblasti dopinga i propisivanje disciplinskih sankcija za te prestupe, u pravnim aktima sportskih organizacija.

Međunarodna konvencija protiv dopinga u sportu stupila je na snagu 1. februara 2007. godine, a do sada je pedesetosam država ratifikovalo tu Konvenciju. Republika Srbija još uvek nije ratifikovala *Međunarodnu konvenciju protiv dopinga u sportu*, ali se očekuje da će to biti učinjeno do sredine 2009. godine.

E. Akcioni plan Evropske Unije o borbi protiv droga

Akcioni plan Evropske Unije o borbi protiv droga za period od 2000. do 2004. godine, donet je od strane Saveta Evropske Unije, a određuje ciljeve koje EU treba da ostvari u oblasti suzbijanja dopinga.¹⁵ Akcionim planom je određeno da na nivou čitave Unije treba: a) unaprediti informisanost najšire javnosti o dopingu i posledicama koje on prouzrokuje; b) doprineti podizanju svesti lekara o ozbiljnosti problema koje prouzrokuje upotreba doping sredstava; c) uvesti i unaprediti koordinaciju zakonodavnih aktivnosti u oblasti dopinga; d) stvoriti preciznu definiciju dopinga i listu zabranjenih supstanci i standarde za testiranje na prisustvo tih supstanci; e) unaprediti zaštitu zdravlja mladih sportista.

U istom dokumentu se naglašava da su države članice Evropske Unije zajedno sa Evropskom Komisijom postigle saglasnost o potrebi razvoja novih mera koje će biti preduzete na nivou čitave Unije kako bi se na što efikasniji način upotrebile tzv. zajedničke evropske politike i harmonizovalo zakonodavstvo. Istaknuta je važnost saradnje država članica EU u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova, s obzirom na činjenicu da doping u sportu često obuhvata trgovinu drogom i drugim zabranjenim supstancama.

Posebnu važnost ima činjenica da je Akcionim planom EU naglašeno da problemu dopinga u sportu treba prići iz dva ugla posmatranja i delovanja. Tako dopingovanje profesionalnih sportista treba tretirati kao problem obavljanja jedne posebne profesije, a pravila koja se odnose na suzbijanje i kažnjavanje upotrebe dopinga u profesionalnom sportu treba da nastanu saradnjom država, sportskih organizacija i međunarodnih organizacija. Sa druge strane, ocenjeno je da borba protiv dopinga u amaterskom sportu treba da obuhvati veći broj uniformnih mera koje su već isprobane i potvrđene kao efikasne u borbi protiv upotrebe droge na evropskom tlu. U Akcionom planu posebno je ukazano na činjenicu ogromnog uticaja sportskih aktivnosti na ponašanje čitave javnosti

¹⁵ EU action in the fight against doping, nalazi se na veb-stranici: <http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/cha/c11536.htm>.

pojedinih društva i na uticaj koji velike zvezde sportskih takmičenja imaju na ponašanje omladine i dece. Zbog toga, borbu protiv dopinga u sportu, treba posmatrati kao odličnu priliku za širenje i jačanje ideja i programa opšte borbe protiv upotrebe droge u svakodnevnom životu evropljana, zaključuje se u Akcionom planu EU.

III Propisi međunarodnih sportskih organizacija koji zabranjuju upotrebu dopinga u sportu

Međunarodne sportske organizacije posvetile su pitanju borbe protiv dopinga u sportu izuzetno veliku pažnju i uvrstile su pravila o zabrani upotrebe dopinga u svoje opšte pravne akte - pravilnike. Osim toga, na osnovu brojnih inicijativa međunarodnih sportskih organizacija, održan je veći broj međunarodnih konferencija i samita koji su za temu imali borbu protiv dopinga u sportu. Zaključci, deklaracije i rezolucije sa tih konferencija i samita, uticali su na sadržinu, kako opštih pravnih akata međunarodnih sportskih organizacija koji uređuju borbu protiv dopinga u sportu, tako i na unošenje pojedinih antidoping pravila u dokumente međunarodnih - međudržavnih organizacija.

Najvažnije antidoping konferencije koje su uticale na donošenje antidoping propisa međunarodnih sportskih organizacija bile su:

- *Stalna svetska konferencija o sprečavanju dopinga u sportu* održana je u Otavi tokom juna 1988. godine. Glavna tema tog skupa bila je usvajanje *Međunarodne povelje o sprečavanju dopinga u sportu*. Taj dokument je po održavanju Konferencije preimenovan u *Međunarodnu olimpijsku povelju protiv dopinga u sportu* koju je u septembru 1988. godine usvojio Međunarodni olimpijski komitet¹⁶. Inače, na Konferenciji je usaglašen stav o potrebi redovnog organizovanja međunarodnih konferencija posvećenih borbi protiv dopinga u sportu i upućen je poziv vladinim i nevladinim organizacijama i telima, kao i međunarodnim zdravstvenim organizacijama i ustanovama da se svake druge godine sastaju na međunarodnoj konferenciji kako bi razmatrale probleme koji nastaju u vezi sa dopingom u sportu.

¹⁶ Međunarodni olimpijski komitet (International Olympic Committee – IOC) je međunarodna nevladina organizacija koja je osnovana 23. juna 1894. godine. Njen osnivač bio je francuski baron Pjerd de Kuberten koji je inicirao stvaranje modernih Olimpijskih igara po uzoru na Olimpijske igre iz vremena antičke Grčke. Međunarodni olimpijski komitet je osnivač Međunarodnog olimpijskog pokreta i nosilac svih prava vezanih za olimpijske simbole. Najvažniji zadatak Komiteta je da se stara o organizaciji i održavanju letnjih i zimskih Olimpijskih igara.

- *Svetska konferencija protiv dopinga u sportu* održana je u Lozani od 2. do 4. februara 1999. godine, a bila je podstaknuta velikim doping skandalima koji su se desili na biciklističkoj Trci kroz Francusku 1998. godine.¹⁷ Konferenciju je savzvaio Međunarodni olimpijski komitet sa namerom da predstavnici vlada mnogobrojnih država, nacionalni olimpijski komiteti, međunarodni sportski savezi, druge nevladine organizacije i sportisti započnu diskusiju o novonastalim problemima borbe protiv dopinga u sportu. Konferencija je okončana usvajanjem zajedničke Deklaracije čiji su tekst podržali svi učesnici.
- *Svetska konferencija o borbi protiv dopinga u sportu* održana je od 3. do 5. marta 2003. godine u Kopenhagenu i na njoj su usvojeni *Svetski antidoping program* i *Svetski antidoping pravilnik*. Usvajanje tih dokumenata imalo je za cilj standardizaciju i harmonizaciju sprovođenja mera borbe protiv dopinga u sportu na svetskom nivou.¹⁸

Ne samo zbog okolnosti da su nastali na osnovu rezultata stručnih rasprava koje su vođene na prethodno navedenim konferencijama posvećenim borbi protiv dopinga u sportu, već i zbog činjenice da je njihova primena ostvarila značajne rezultate na planu jačanja pravnih i organizacionih mehanizama za borbu protiv dopinga u sportu, sadržina *Antidoping pravilnika Olimpijskog pokreta*, *Svetskog antidoping pravilnika* i *Pravilnika o kontrolisanju dopinga Međunarodne plivačke federacije FINA-e*, biće detaljnije prikazana kao primer antidoping propisa međunarodnih sportskih organizacija.

A. Antidoping pravilnik Olimpijskog pokreta

*Antidoping pravilnik Olimpijskog pokreta*¹⁹ je pravni akt koji poseduje najveći autoritet i najširu primenu u svetu sporta. Takvu reputaciju Pravilnik je stekao na osnovu autoriteta Međunarodnog olimpijskog komiteta i činjenice da je poštovanje odredbi Pravilnika od strane sportista i nacionalnih olimpijskih komiteta preduslov za učešće državnih reprezentacija i pojedinačnih takmičara na Olimpijskim igrama²⁰. Pravilnik je stupio na snagu 1. januara 2000. godine i

¹⁷ N. Đurđević, op.cit, str. 169.

¹⁸ N. Đurđević, op.cit, str. 171.

¹⁹ Olympic Movement Antidoping Code, nalazi se na web-stranici: <http://www.gnoc.com/code.htm>.

²⁰ Obaveza poštovanja odredbi Antidoping pravilnika važi, kako za učesnike Letnjih olimpijskih igara, tako i za učesnike Zimskih olimpijskih igara.

predstavlja plod zajedničkog rada Olimpijskog pokreta²¹, međunarodnih sportskih federacija i nacionalnih olimpijskih komiteta. On pravno obavezuje te organizacije, a ne države u okviru kojih te organizacije rade.

Prvim članom druge glave Pravilnik nedvosmisleno propisuje zabranu dopinga najjednostavnijom mogućom formulacijom koja glasi: „*Doping je zabranjen*”. Pravilnik veoma precizno određuje šta predstavlja kršenje pravila o zabrani upotrebe dopinga (doping prekršaj²²), taksativno navodi propisane kazne za učinjene prekršaje, predviđa pravila za sprovođenje postupka testiranja sportista i akreditovanje laboratorija za analizu uzoraka. Pored toga, isti dokument predviđa i pravo na žalbu sportiste kod koga je otkriveno prisustvo tragova dopinga u telu, utvrđuje listu zabranjenih supstanci i metoda, i predviđa osnivanje Međunarodne antidoping agencije, čija će organizaciona struktura, ciljevi rada i nadležnosti, biti definisane aktom o osnivanju te agencije²³.

Poseban značaj *Antidoping pravilnika Olimpijskog pokreta* ogleda se u tome što taj dokument sadrži dva pristupa pravnom definisanju pojma dopinga.²⁴ Prvi pristup je kroz određivanje apstraktne definicije dopinga, dok je drugi pristup znatno pragmatičniji i predstavlja definiciju koja taksativno navodi zabranjene supstance – sadrži listu takvih supstanci. Obe definicije nalaze se u članu 2 druge glave Pravilnika koja nosi naslov „*Doping prekršaj i njegovo kažnjavanje*”. Prema prvom stavu pomenutog člana: „*doping je upotreba sredstva (supstance ili metoda) čije korišćenje ima potencijal da naškodi zdravlju sportiste i paralelno sa tim može da utiče na povećanje njegovih moći i sposobnosti*”. U skladu sa drugim stavom istog člana: „*doping predstavlja prisustvo zabranjene supstance, ili prisustvo dokaza da se takva supstanca nalazila u telu sportiste, ili prisustvo tragova da je zabranjena metoda korišćena od strane sportiste*”. Na prvi pogled se može uočiti da uopštena definicija dopinga (član

²¹ Olimpijski pokret (Olympic Movement) je organizacija stvorena od strane Međunarodnog olimpijskog komiteta koja okuplja sve sportske organizacije koje su prihvatile Olimpijsku povelju i koje priznaju nadležnost Međunarodnog olimpijskog komiteta kao organizacije zadužene za staranje o održavanju Olimpijskih igara. Najvažniji članovi Olimpijskog pokreta su: Međunarodna federacija olimpijskih sportova, nacionalni olimpijski komiteti, organizacioni komiteti olimpijskih igara, udruženja i klubovi sportista i sudija i sve druge sportske organizacije i institucije priznate od strane MOK-a.

²² Koristi termin „Doping Offence” u trećem članu druge glave Pravilnika.

²³ Olympic Movement Antidoping Code, chapter IV, Article 1, nalazi se na veb-stranici: <http://www.gnoc.com/code.htm>.

²⁴ D. Šuput, Sankcionisanje dopinga u sportu, Orion art, Beograd, 2007, str. 19.

2. stav 1.) ostavlja nerazjašnjeno pitanje granice od koje počinje doping, tj. gde prestaje legalna i legitimna upotreba stimulativnih supstanci i drugih metoda. Bez razmatranja dodatnih kriterijuma navedena definicija ne daje odgovor na to pitanje. Zbog toga se uopštena definicija može smatrati nedovoljno preciznom, a samim tim i pravno neobavezujućom.

Prilikom određivanja definicije dopinga moraju se uzeti u obzir razlozi iz kojih se doping karakteriše kao nedopuštena radnja. Štetnost dopinga koja se ogleda u ugrožavanju života i zdravlja sportista bila je osnovni razlog iz koga se pristupilo definisanju dopinga kao nedopuštene ljudske aktivnosti. Osim toga, uočeno je da doping predstavlja izvor prevara u sportskim takmičenjima i da pritom značajno narušava ravnopravnost takmičara. Iz tog razloga, tragalo se za definicijom dopinga koja bi stvorila prostor za preduzimanje mera u domenu zaštite zdravlja sportista, zaštite jednakosti takmičara i očuvanja principa poštene igre (fair play).²⁵ Ispostavilo se da je zbog toga sa pravne tačke gledišta prihvatljivija pragmatična definicija sadržana u drugom stavu člana 2. Pravilnika, koja izričito pominje zabranjene doping supstance i zabranjene doping metode, što znači da ima u vidu preciznu listu zabranjenih sredstava. Za sudije i disciplinske organe sportskih organizacija ta definicija je znatno pogodnija za primenu nego apstraktna definicija, pošto omogućava

²⁵ Fair play (poštena igra) kao termin koji se u svakodnevnom govoru koristi u vezi sa održavanjem sportskih takmičenja nastao je na engleskom govornom području. U najužem smislu fair play označava jednak i nepristrasan položaj svih sportista koji se takmiče u određenoj sportskoj disciplini. Takvo značenje navodi i Merriam-Websters rečnik čije se on-lajn Internet izdanje nalazi na web-stranici: <http://m-w.com/dictionary/fair+play>.

Fair play se vremenom razvio i učvrstio kao jedno od najvažnijih načela sporta i sportskih takmičenja. Fair play se već dugi niz godina ne svodi samo na prost izraz koji ima značenje kakvo je navedeno u većini postojećih rečnika, već predstavlja poseban koncept koji obuhvata niz standarda i pravila koja se prilikom sportskog nadmetanja moraju poštovati da bi se pojedino takmičenje smatralo "sportskim" tj. poštenim. Koncept poštene igre sadrži nekoliko osnovnih načela koja se primenjuju ne samo na ponašanje i tretman takmičara, već i na aktivnosti drugih pojedinaca koji imaju dodir sa sportskim takmičenjima. Kada je reč o drugim pojedincima koji imaju dodir sa sportskim takmičenjima pre svega se misli na: sudije, trenere, članove uprava sportskih klubova i navijače klubova i nacionalnih sportskih reprezentacija. Svi navedeni subjekti obavezni su da postupaju u duhu poštene igre, što znači: da moraju poštovati pravila pojedine igre i propise koji se odnose na organizaciju i održavanje određenog takmičenja; da treba da ulože trud da se na sportski način ponašaju prema protivničkim igračima, sudijama, gledaocima, predstavnicima sportskih udruženja i medijima, što se pre svega ogleda u nenasilnom i kulturnom postupanju pre, za vreme i posle sportskih manifestacija. Detaljnija objašnjenja o sadržini načela poštene igre, o načinu primene i nadzora nad primenom tog načela nalaze se na web-stranici: <http://www.uefa.com/uefa/faq/index.html>.

tim subjektima da se prilikom odlučivanja o postojanju upotrebe dopinga, i eventualnog izricanja sankcija, bez ikakve dileme pozovu, ili u pravnom tumačenju oslone na listu zabranjenih supstanci i metoda koju sačinjava MOK. Lista zabranjenih supstanci i metoda predstavlja prilog uz Antidoping pravilnik Olimpijskog pokreta i redovno se proširuje i dopunjava²⁶.

B. Svetski antidoping pravilnik

*Svetski antidoping pravilnik*²⁷ donet od strane Svetske antidoping agencije u martu 2003. godine predstavlja dokument na kome se zasniva *Svetski antidoping program*.²⁸ Taj program obuhvata tri dokumenta čije postojanje

²⁶ Lista se nalazi u prilogu Antidoping pravilnika koji je označen kao Prilog A. Izmene i dopune liste zabranjenih supstanci i metoda, do osnivanja i započinjanja rada Svetske antidoping agencije, vršio je potpuno samostalno MOK, a od osnivanja Agencije taj posao se obavlja u njoj, dok MOK samo preuzima ažuriranu listu. Lista se nalazi na web-stranici: <http://www.gnoc.com/code.htm>.

²⁷ World Antidoping Code, op.cit.

²⁸ Antidoping Agencija Republike Srbije objavila je ovaj dokument na srpskom jeziku pod nazivom „Svetski antidoping kodeks”. Na samom početku verzije teksta na srpskom jeziku naznačeno je da je reč o nezvaničnom prevodu, a da je zvaničan tekst objavljen na engleskom i francuskom jeziku na Internet sajtu Svetske antidoping agencije. Takođe, precizirano je da je jedino verzija teksta na engleskom jeziku merodavna u slučaju nastanka nekog spora ili rešavanja pojedinog spora u vezi sa tumačenjem i primenom odredbi tog dokumenta. Prevod koji je u upotrebi od strane Antidoping agencije Republike Srbije u nazivu dokumenta sadrži reč kodeks, što može da stvori probleme tj. zabunu pri korišćenju i tumačenju tog dokumenta. Istina je da na engleskom jeziku dokument nosi naziv World Antidoping Code, ali to ne znači da se reč code doslovno prenosi u srpski jezik. Prvo i osnovno značenje engleske reči code koje se navodi u srpsko-engleskim rečnicima je pravilnik, a tek izvedeno značenje je kodeks. Kodeks na srpskom jeziku označava zakonik ili zbornik zakona, kodifikaciju, što u slučaju dokumenta koji je donela Svetska antidoping agencija nije primereno. Zakonik ili zbornik zakona kao vrstu pravnog akta može da donese samo država pošto je reč o javnopravnom pravnom aktu. Treba imati u vidu da je kodifikacija uređivanje pojedine pravne oblasti tj. grane prava jednim sveobuhvatnim zakonom koji se naziva zakonikom ili kodeksom. Svetska antidoping agencija kao nevladina organizacija ne može da donosi propise javnopravne prirode, te je iz tog razloga podesnije koristiti reč pravilnik, nego reč kodeks, za označavanje prethodno navedenog dokumenta. Takođe je nesporno da pojedine nevladine organizacije poseduju izvesne kodekse ponašanja svojih članova, npr. Kodeks novinarske etike Nezavisnog udruženja novinara Srbije i sl. I pored toga, čini se da je u ovom slučaju primerenije koristiti naziv Svetski antidoping pravilnik, nego Svetski antidoping kodeks, kako bi se u potpunosti izbegla mogućnost zabune po pitanju pravne prirode i pravne obaveznosti primene tog dokumenta koji je po svojoj suštini jedan privatnopravni pravni akt.

Tekst pod nazivom Svetski antidoping kodeks nalazi se na veb-stranici: <http://www.adas.org.yu>.

treba da doprinese sprovođenju mera borbe protiv dopinga u svetu²⁹. Do-
nošenju tog programa i *Svetskog antidoping pravilnika*, prethodilo je odr-
žavanje Svetske konferencije o doping u sportu, u švajcarskom gradu
Lozani od 2. do 4. februara 1999. godine. Konferencija je okončana do-
nošenjem *Deklaracije o doping u sportu*, koja između ostalog ukazuje
na potrebu osnivanja Svetske antidoping agencije, a poziva se na odred-
be *Anti doping pravilnika Olimpijskog pokreta* kojima se predviđa mo-
gućnost osnivanja takve agencije. Agencija je osnovana 10. novembra
1999. godine u Lozani³⁰, u pravnoj formi fondacije stvorene inicijativom
Međunarodnog olimpijskog komiteta, a na osnovu člana 80. *Švajcarskog
građanskog zakonika*³¹. Činjenica da je Svetska antidoping agencija
osnovana na taj način, i u takvoj formi, dovela je do toga da odredbe *Svet-
skog antidoping pravilnika* koji je ona donela, nemaju obavezujuću prav-
nu snagu sa stanovišta međunarodnog javnog prava. Međutim, i pored ta-
kvog formalnog nedostatka, Pravilnik predstavlja prvi pravni akt koji je
na sveobuhvatan način harmonizovao pravila i propise namenjene borbi
protiv upotrebe dopinga u svim sportskim disciplinama i u svim država-
ma sveta. Podrška koju je Međunarodni olimpijski komitet dao osnivanju
Agencije, zajedno sa podrškom pruženom osnivanju Agencije od strane
velikog broja međunarodnih organizacija, sportskih udruženja i vlada
različitih država, dovoljna je kako bi norme *Svetskog antidoping pravil-
nika* postale široko prihvaćene i poštovane. Primenu standarda i pravila
koje predviđa Pravilnik potpisivanjem jednostranih izjava volje prihvatil-
le su sledeće organizacije: Međunarodni olimpijski komitet, Međunarod-
ni paraolimpijski komitet, nacionalni olimpijski komiteti, nacionalni pa-
raolimpijski komiteti, međunarodne sportske federacije i nacionalne anti-
doping agencije. Osim toga, najveće sportske federacije sveta i osamde-

²⁹ Svetski Antidoping program sastoji se od sledećih dokumenata: Svetskog Antido-
ping pravilnika, Pravilnika o međunarodnim standardima koji određuju izuzetke od zabra-
ne upotrebe pojedinih doping sredstava, ako se ta sredstva upotrebljavaju u terapijske svr-
he, Modela najbolje prakse u oblasti kontrole i suzbijanja upotrebe dopinga.

³⁰ WADA history, nalazi se na veb-stranici: http://www.wada-ama.org/en/dyna-mic.ch2?pageCategory_id=12.

³¹ Constitutive Instrument of Foundation of the World Antidoping Agency, nalazi se
na veb-stranici: http://www.wada-ama.org/rtecontent/document/constitutive_instru-ment_foundation.pdf.

set vlada različitih država, saglasile su se na Svetskoj konferenciji o dopingu u sportu održanoj 5. marta 2003. godine u Kopenhagenu, da tekst *Svetskog antidoping pravilnika* predstavlja dobru osnovu za borbu protiv dopinga. Na toj konferenciji je izglasana *Kopenhagenska deklaracija o borbi protiv dopinga u sportu*³² kojom se sportske federacije i vlade država učesnica konferencije obavezuju da će poštovati norme predviđene *Svetskim antidoping pravilnikom*, i da će podržati aktivnosti koje sprovodi Svetska antidoping agencija. Član 24. stav 5. Pravilnika svojom sadržinom dodatno podupire poštovanje normi tog dokumenta, na taj način što predviđa nastupanje određenih pravnih posledica za slučaj nepoštovanja pravilnika od strane bilo koje vlade ili nacionalnog olimpijskog komiteta pojedine zemlje. Te posledice odnose se na zabranu učešća na Olimpijskim i Paraolimpijskim igrama, svetskim prvenstvima ili sportskim događajima organizacija koje učestvuju u organizaciji velikih sportskih takmičenja. Upravni organ svake od navedenih sportskih manifestacija može izreći odluku o nastupanju pojedinih pravnih posledica zbog nepoštovanja pravilnika od strane bilo koje vlade ili nacionalnog olimpijskog komiteta pojedine zemlje. Protiv tako izrečenih odluka žalbu može podneti nacionalni olimpijski komitet ili vlada pojedine države Arbitražnom sudu za sport (CAS)³³ shodno članu 13. stav 4. Pravilnika.

Svetski antidoping pravilnik na veoma detaljan način uređuje oblast borbe protiv dopinga, time što sadrži definiciju dopinga, određuje koje ponašanje predstavlja kršenje normi o zabrani upotrebe dopinga, propisuje postupak dokazivanja činjenice da je neki sportista koristio doping, propisuje postupak za objavljivanje liste zabranjenih doping sredstava i metoda, određuje način testiranja sportista i analize uzoraka uzetih od sportista radi testiranja. Pravilnik takođe garantuje da će svako imati pravo da iznese svoju odbranu pred disciplinskim organima koji odlučuju o izricanju sankcija prekršiocima normi o zabrani upotrebe dopinga, i propisuje sankcije koje se izriču pojedincima, timovima i sportskim organizacijama u slučaju da prekrše pravilo o zabrani upotrebe doping sredstava u sportu. Istim aktom predviđen je i postupak sprovođenja doping kontrola životinja koje učestvuju na sportskim takmičenjima.

³² Copenhagen Declaration on Antidoping in Sport, nalazi se na veb-stranici: www.wadw-ama.org/rtecontent/document/copenhagen_en.pdf.

³³ CAS je skraćenica za Court of Arbitration for Sport.

Posebnu važnost za tumačenje i primenu Pravilnika ima Dodatak pravilnika označen brojem jedan i naslovom Definicije, za koji je članom 24. stavom 6. propisano da se smatra sastavnim delom *Svetskog antidoping pravilnika*. U tom dodatku su navedene definicije svih stručnih termina i tehničkih izraza upotrebljenih u tekstu Pravilnika sa odgovarajućim komentarima i tumačenjima koja omogućavaju pravilnu i jednoobraznu primenu odredbi Pravilnika. Dodatak broj jedan uz *Svetski antidoping pravilnik* sadrži definicije sledećih pojmova korišćenih u vezi sa materijom dopinga u sportu: antidoping organizacija, ciljno testiranje, diskvalifikacija, doping kontrola, lista zabranjenih supstanci, maloletnik, marker, metabolit, međunarodni događaj, međunarodni standard, nacionalna antidoping organizacija, nacionalni događaj, nacionalni olimpijski komitet, nedozvoljeno posedovanje, neovlašćeno menjanje, nepovoljni analitički nalaz, organizatori najvećih sportskih događaja, pokušaj, pomoćno osoblje sportiste, posledice prekršaja antidoping pravila, privremeni pretres, privremena suspenzija, promet, potpisnici, registrovana test grupa, sportista, sportski događaj, sportista međunarodnog ranga, takmičenje, testiranje, timski sport, učesnik, upotreba, uzorak, zabrana učešća, zabranjeni metod i zabranjena supstanca.

C. Pravilnik o kontrolisanju dopinga FINA-e

Pravilnik o kontrolisanju dopinga Međunarodne plivačke federacije FINA-e stupio je na snagu 11. septembra 2003. godine. Odredbe tog pravilnika primenjuju se na sve sportove koji se igraju u vodi.

Pravilnik FINA-e na izuzetno precizan način reguliše oblast dopinga oslanjajući se na pravila i principe predviđene *Svetskim antidoping pravilnikom* Svetske antidoping agencije. On te principe dodatno razrađuje i predviđa niz konkretnih mera usmerenih ka iskorenjivanju dopinga u sportovima na vodi. Tako pravilnik određuje doping prekršaje, metode za dokazivanje dopinga, način testiranja sportista, listu zabranjenih doping supstanci i doping metoda, sankcije koje se izriču pojedincima, timovima i sportskim društvima koja učine doping prekršaj.

IV ZAKLJUČAK

Iz prethodno navedenih primera nedvosmisleno se vidi da je zabrana upotrebe dopinga u sportu i sankcionisanje delikata izvršenih u vezi sa dopingom u sportu regulisano velikim brojem pravnih akata međunarod-

nih - međudržavnih organizacija i transnacionalnih - međunarodnih nevladinih sportskih organizacija. Postojanje i primena brojnih konvencija i pravilnika koji pravno uređuju borbu protiv dopinga u sportu uticali su na razvoj nacionalnih zakonodavstava i donošenje posebnih zakona i podzakonskih propisa na osnovu kojih se pojedine države bore protiv dopinga.

Značajan uticaj konvencija donetih od međunarodnih organizacija i uticaj antidoping propisa međunarodnih sportskih organizacija na sadržinu nacionalnih antidoping propisa ogleda se u sledeće dve dimenzije:

- države koje svojim propisima zabranjuju i sankcionišu upotrebu dopinga u sportu, čine to u najrazličitijim formama, propisivanjem odgovarajućih pravila u zakonima, uredbama, odlukama, pravilnicima ili nekim drugim opštim pravnim aktima, ali u svakom slučaju sa pozivanjem na principe, standarde i pravila propisana međunarodnim konvencijama i pravilnicima međunarodnih sportskih organizacija,
- države koje svojim propisima zabranjuju i sankcionišu upotrebu dopinga u sportu, sasvim različito određuju pravnu prirodu pojedinih delikata izvršenih u vezi sa dopingom u sportu, što dovodi do toga da se u jednoj državi izvršenje određenog delikta smatra krivičnim delom ili prekršajem, dok se u nekoj drugoj državi, isti delikt tretira kao disciplinska povreda.

Osim toga, rezultat rada međunarodnih organizacija na polju borbe protiv dopinga u sportu ogleda se i u tome da je potpuno odsustvo uplitanja države u organizovanje i sprovođenje sportskih aktivnosti, kao i izostajanje zakonskog regulisanja materije dopinga u sportu sve ređe, a da je paralelno sa time, sve uočljivija tendencija usvajanja posebnih zakona namenjenih borbi protiv dopinga u sportu.

Donošenjem i primenom konvencija koje uređuju oblast borbe protiv dopinga u sportu učinjen je u poslednjih dvadeset godina značajan doprinos razvoju svesti međunarodne javnosti o štetnosti dopinga u sportu. Promovisani su stavovi da upotreba dopinga u sportu ne znači samo kršenje propisa već i uništavanje moralne osnove društva, kao i da korišćenje dopinga potkopava same osnove sporta, zdravog duha takmičenja i zabave, a stvara i nepovoljne okolnosti za razvoj privrednih grana koje zarađuju kroz sport. Donošenjem međunarodnih konvencija želelo se sprečiti da doping u sportu nastavi sa rušenjem ugleda sportista i sportskih organizacija i podirvanjem uloge sporta u unapređenju i očuvanju zdravlja ljudskog društva.

Dejan Šuput, MA
Research Associate
Institute of Comparative Law

REGULATIONS OF INTERNATIONAL ORGANISATIONS PRESCRIBING PROHIBITION OF DOPING IN SPORT

International legal framework regulating the prohibition and sanctioning of doping in sport is a very interesting topic for research, because of the variety of legal, organizational and financial problems that have to be solved in order to organize and establish effective and efficient mechanism for counteraction of doping in sport. Besides that, International Conventions and Codes of International Sports Organizations regulating prohibition of doping in sport made the great influence to the process of drafting and enactment of national laws regulating sports doping in different countries round the World.

Nowadays, more than ever before in the history, International Conventions and regulations of International Sports Organizations treat doping in sports and activities related with production and trafficking of doping substances as illegal ones. In recent years, it was widely accepted that sport doping is only a part of the wider problem of drug abuse within modern societies and some of the documents of international organizations stated so.

During the past thirty years, existence and application of various Anti-doping Conventions and Antidoping Codes of International Sports Organizations significantly contributed to the development of legal and organizational mechanism aimed at fight against doping in sport. After the development of the new legal framework regulating the prohibition and sanctioning of doping in sport in the Republic of Serbia during the year 2005, a new challenging and difficult task lays ahead Serbian state and sports organizations. That task is ratification of International Convention against Doping in Sport and a proper implementation of that Convention in everyday life of Serbian sportsmen and sportswoman.

Key words: *International organizations; legal acts; doping; Convention against doping; Council of Europe*

LITERATURA

1. Additional Protocol to the Antidoping Convention, nalazi se na veb-stranici: <http://conventions.coe.int/treaty/en/Treaties/Html/188.htm> (pristupljeno tokom decembra 2008.god.).
2. Antidoping Convention, nalazi se na web-stranici: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/135.htm> (pristupljeno tokom decembra 2008.god.).
3. Anti-Doping Convention Explanatory Report, nalazi se na veb-stranici: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Reports/Html/135.htm> (pristupljeno tokom decembra 2008.god.).
4. Copenhagen Declaration on Antidoping in Sport, nalazi se na veb-stranici: www.wadw-ama.org/rtecontent/document/copenhagen_en.pdf (pristupljeno tokom decembra 2008.god.).
5. D. Šuput, Sankcionisanje dopinga u sportu, Orion art, Beograd, 2007.
6. EU action in the fight against doping, nalazi se na veb-stranici: <http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/cha/c11536.htm> (pristupljeno tokom novembra 2008.god.).
7. International Convention against Doping in Sport, nalazi se na veb-stranici: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=31037&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.
8. International work strategy – cooperation based on the Nordic Antidoping Convention, nalazi se na veb-stranici: <http://www.norden.org/avtal/social-halsa/uk/workstartegy-doping.asp?path=/avtal/social-halsa/fi/workstartegy-doping.asp&lang=6>.
9. N. Đurđević, Javne vlasti i sport, Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac, 2007.
10. Olympic Movement Antidoping Code, nalazi se na web-stranici: <http://www.gnoc.com/code.htm> (pristupljeno tokom novembra 2008.god.).
11. World Antidoping Code, nalazi se na veb-stranici: http://www.wada.org/docs/web/standards_harmonization/code/code_v3.pdf (pristupljeno tokom novembra 2008.god.).